

Förslag till uttalande av Verdandis extrakongress den 11 september 2020

Under lång tid var Sverige ett land i vilket de ekonomiska klyftorna minskade. I takt med demokratins genombrott påbörjades också en förändring av Sverige som innebar att allt större del av samhällets resurser användes för att bygga ut den gemensamma sektor som ledde till en utjämning av levnadsvillkor som saknade motstycke i vår omvärld.

Sedan många år är utvecklingen i Sverige den motsatta. Vårt land har utmärkt sig som ett land där både antalet och andelen fattiga ökar. Jämsides med detta ökar rikedomarna och förmögenheterna hos de få. Den rikaste tiondelen av Sveriges befolkning har nästan lika stor del av den totala disponibla inkomsten som den halvan av befolkningen som har lägst inkomst.

Orsaken är de senaste decenniernas förda politik. Det menar Jämlikhetskommissionen som nu överlämnat sitt betänkande över hur Sverige kan bli mer jämlikt. Sammanfattningsvis visar utredningen att klyftorna ökat på alla områden.

Avskaffandet av förmögenhetsskatten och arvsskatten är två politiska beslut som ökat skillnaderna. Stora skattesänkningar som medfört besparingar inom välfärden har tillsammans med privatiseringar av socialförsäkringarna bidragit till att klassamhället förstärkts. Samtidigt har antalet fattigpensionärer ökat med det nya, försämrade pensionssystemet. Nivåerna i sjukförsäkring, A-kassa och sjuk- och aktivitetsersättning har stått stilla när andra bidrag och avdrag ökat. Enligt kommissionen har de högsta inkomstskikten upplevt de största inkomstökningarna under de senaste 25 åren både i absoluta och i relativa tal.

Kommissionens förslag rör flera områden, där de viktigaste är utbildning, bostad, migration och integration samt socialförsäkringen. Där finns förslag om att minska överkompensationen till så kallade fristående skolor, förstärka det statliga ansvaret för bostadspolitik, reglerad arbetskraftsinvandring och förstärkningar av de sociala försäkringarna. Kommissionens förslag – författade på torr ämbetsmannaprosa - är en uppgörelse med ett politiskt system som systematiskt förstärkt klassamhället. Utredningen slår fast att den som vill ge barn lika förutsättningar av nödvändighet

måste bry sig om hur deras föräldrar lever. Då kan inte arbetslösa och sjuka tvingas leva i fattigdom eller barnfamiljer vräkas. Då krävs en annan bostads- politik och kraftigt utbyggda satsningar på förskola och lågstadium.

Verdandi ser denna utredning som en av de viktigaste de senaste åren. Vår erfarenhet från socialt arbete och från möten med personer med missbruk samt våra kontakter med ensamma äldre och utsatta barn visar tydligt hur fattigdomen i Sverige idag inte längre är ett hot utan en verklighet.

Vi vet att jämlikhet ger en rad fördelar för hela samhället i form av högre utbildningsnivå, minskad kriminalitet, färre sjukskrivningar och att människor helt enkelt mår bättre i ett samhälle som saknar avgrundsdjupa skillnader. Därför är det sorgligt att kommissionens presentation förlades till semestertider och snabbt försvann från det offentliga samtalet. Förslagen om höjd kapitalskatt och återinförd arvs- och gåvoskatt borde få en framträdande roll i diskussionerna om hur ojämlikheten ska kunna bekämpas. Att utjämna livschanser, ge barn en mer likvärdig skolgång, göra bostäder tillgängliga för alla och få trygghets- systemen att återgå till att skapa trygghet borde vara politikens främsta uppgift.

Verdandi står bakom många av förslagen i kommissionens rapport. Vi delar också helt den kritik mot de senaste decenniernas utveckling som förs fram. Att åter beträda vägen mot ett mer jämlikt samhälle är den viktigaste politiska uppgiften idag. Att utrota fattigdomen i Sverige borde vara politikens främsta mål.

Det som saknas är realistiska förslag på finansiering. Kommissionen borde ha vågat föreslå avskaffade RUT-bidrag och höjda skatter på förmögenheter istället för att ifrågasätta det internationella biståndet. Fattigdomen i andra länder är trots allt värre än den i Sverige.

Dessutom saknas en maktanalys och förslag om hur ojämlikhet i ägande kan avskaffas. I allt väsentligt innehåller dock Jämlikhetskommissionens rapport sprängstoff för den som vill göra upp med en politik som med kirurgisk precision har gynnat de redan rika på småfolkets bekostnad. Genomför förslagen!